

1. da na tanko pazi na vlačugarje, potepuhe ali klateže in druge sumljive ali pod policijski nadzor djane in odpravljene ljudi in pa berače, oziroma, da jih prijemlje;

2. da, kedar koli zapazi kako okolnost, razmero in naredbo ali napravo, iz katere bi utegnil nastati prestopok postave, ali sam to ubrani ali pri tej priči naznani;

3. da izvršitev in dopolnitev kacega hudodelstva, na pr. umora, razbojnega napada, tatvine z vlomom itd., ali drugega kaznjivega djanja, — s pristopom svojim, če je moči, ovira, ali si vsaj prizadeva, umanjšati škodo, katera komu preti na življenji, na zdravji ali na lastnini.

Ako je žandar v takošnem slučaju prav sam, more mu se res priporočati največa mogoča opreznost ali previdnost. On mora mahoma prevdariti, kako bode ravnal, da mu se, kolikor je mogoče, zagotovi uspeh; kolikor to dopuščajo okolnosti in če se more brez škode za namen, katerega hoče doseči, naj pomisli to, sme li nadjati se kake podpore in kolikošne — bodi od žandarjev, kateri bi blizu bili, bodi od drugih ljudi; a vsegar je žandarju, sosebno tam, kjer je nevarnost v odlogu, srčno, odločito in z dolžno požrtvovavnostjo poprijeti se dela ter nigdar ne sme on dovoliti oziroma na svojo lastno varnost, da bi ga odvrnili od izpolnjevanja svoje dolžnosti.

Organi varnostnih oblastev smejo človeka, ki je sumen hudodelstva ali pregreška, tudi brez pismenega zaukaza — zarad privoda pred preiskovanega sodnika — s potiro preganjati in za časno pripraviti (pod stražo vzeti): Če ga zatekó na samem delu, ali če se naravnost po storjenem djanji kakor hudodelstva ali pregreška sumen z uradno potiro ali očitnim glasom zaznamuje, ali če ga zalezejo, da ima orožje ali druge take reči, ki izvirajo od hudodelstva ali pregreška ali sicer na to kažejo, da se ga je on kakó udeležil.

Kedar je nevarnost v odlogu ter za to ni lahko dobiti prej sodniškega povelja, naj se sumen človek začasno pripre in privede tudi v tehle slučajih:

- a) ako se je napravljal k pobegu ali če je sumen, da bi utegnil pobegniti zarad velike kazni, katera ga verjetno čaka, ali ker se okoli potepa, ker je človek v tisti okolici nepoznan, brez izkaza ali domovja, ali iz drugih tehtnih vzrokov;
- b) ako je skušal priče, zvedence ali sokrivljenike tako nagibati, da bi se poizvedba resnice ubranila, ali pa sicer preiskavo zavirati s tem, da bi sled hudodelstva ali pregreška vničil, ali če se je za kaj bati, da se to zgoditi utegne;
- c) kedar se je zarad posebnih okolnosti po pravici bati, da obdolženec dokončano djanje ponovi ali res izvrši djanje, katero je storiti skušal ali s katerim je komu pretil.

Kedar ob vstaji ali puntu, pri javnem posilstvu ali drugem kaznjivem djanji, katero je storilo veliko število ljudi, ni mogoče takoj najti, kdo so krivci, smejo se začasno vjeti vsi, kateri so o dogodku pričujoči bili ter niso popolnoma prosti suma deležnosti.

Zarad prestopkov, gledé katerih so sodišča pristojna, sme se obdolženec v namenu privoda začasno vjeti samo v slučajih, ki jih §. 49 pod a) in b) v misel jemlje.

Ako se primeri, da kdo prestopi politično ali policijsko postavo ali ukaz, treba ga je samo opomniti in posvariti, če ni dan poseben nálog in če naznanilo v propisih ni zapovedano ter sploh postava ne dopušča, koga za to prijemati.

Gledé zapiranja vojaških oseb merodavna so določila službenega pravilnika.

Prijemši krivca naj si žandar precej, kolikor mu je koli mogoče, prizadeva zvedeti, kdo je bil priča tistega dogodka, ter zagotoviti reči, ki se tičejo djanja, in vse drugo, kar utegne služiti za nadaljnje preiskovanje.

Kedar vjetega spreva, mora strogo (ostro) opozovati ga, da ničesar komu drugemu v roko ne vtakne, strani vrže, pokončá ali vniči niti da utegne komu kaj z znamenji dopovedati ali celó sè sokrivci dogovoriti se.

O sprevodu naj žandar hodi vsegar za vjetim in sicer primerno blizu, da ga lahko precej dosegne, ko bi hotel uteči, a nikdar ne sme z njim v pogovor spuščati ali kako drugače baviti se.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Iz pregleda šolskih poročil treh gimnazij na Kranjskem.

Na c. kr. viši gimnaziji Ljubljanski učilo je obligatne in neobligatne nauke 18 učenikov, vrh tega pa neobligatne še 3 drugi; veronauk učil se je po vseh 8 razredih na teden po 2 uri, latinščina po 5 do 8 ur, grščina po 4 do 5 ur, nemščina po 3, slovenščina po 2 do 3, zemljepis in zgodovina po 3 do 4, matematika po 2 do 4, prirodopis po 2, fizika po 3, in propedevtika po 2 uri. Učencev skupaj je bilo 384, med temi Slovencev 291, Nemcev 88, Hrvatov 3, Italijanov 2 — vsi katoličani. Štipendije je imelo 96 učencev. Alojzevišče je dalo gimnaziji 54 učencev. Preskušnji zrelosti se je izmed 30 učencev 8. razreda podvrglo 23, med katerimi jih je 20 preskušnjo prestalo, od katerih se jih podá: v studije pravoznanstva 9, zdravilstva 2, učiteljstva 5, bogoslovstva 4. Zraven teh 4 pa pride v bogoslovske šole še eden, ki je ponovljeno maturo prestal, 7 jih pride brez mature. — Na čelu šolskega poročila stoji spis prof. Šukleja z naslovom: „Die Entstehung und Bedeutung des Verduner Vertrages vom Jahre 843 n. Chr.“

Na c. k. realni in viši gimnaziji Novomeški učilo je obligatne in neobligatne nauke 14 učenikov, med katerimi 4 profesorji frančiškani kot redni učeniki obligatnih predmetov, 1 pa je učil neobligatno petje. Učencev je bilo 105 rednih, 1 izvanreden, uni vsi Slovani, ta Nemec, — razen 3 protestantov bili so vsi drugi katoličani. — Preskušnji zrelosti se jih je podvrglo 10, od katerih gredó v pravoznanske šole 4, bogoslovske 3, učiteljske 3. Od več strani ubožnejšim učencem naklonjena denarna podpora — se bere v poročilu — je privabila več učencev v gimnazijo, tako, da število njih v 1. razredu se je od 25 pomnožilo na 36; brez te podpore bi tretjina teh ne bila mogla se vzdržati v šoli, in ravno med temi so najbolji dijaki. V tem poročilu je spisal prof. Ogórek sestavek z naslovom: „Ueber die Abfassung der Lehrbücher“.

Na c. k. realni nižji gimnaziji v Kranji je obligatne predmete učilo 9 učenikov, neobligatno petje je učil učitelj ljudske šole. Učencev je ta gimnazija, ki jej je nekdanje bilo imé „gimnazija s slovenskim učnim jezikom“, imela 76, med katerimi 74 Slovencev, 2 pa Nemca, — 17 učencev je imelo štipendije. Profesor Glaser je temu poročilu dodal slovensko pisani „odlomek slovensko francoske slovnice po Ploetzovi slovnici“, rekoč, „da program samega suhega šolskega poročila ne obsega“. Ker se francoščina ne nahaja niti med obligatnimi niti med neobligatnimi nauki, je navedeni sestavek v resnici po besedah g. pisatelja „sila kola lomi“ prišel v šolsko poročilo. —

V obče se vidi, da srca gosp. profesorjev niso kaj posebno gorka za spisovanje člankov šolskim poročilom, ker res ni lahko izbrati si naloge, ki ugaja cilju poročilovemu, ki po naših mislih je v prvi vrsti: poučno berilo podati učeči se mladini; v slovenskem jeziku pisane članke pa je že zelo „kulturna“ slana vzela.

Slovensko časopisje.

* „Srpska Zora“, o kateri smo že mnogokrat pohvalno govorili in jo priobčali tudi srbščine veščim Slovenom, je dopolnila 1. tečaja 1. poluletje. Čeravno, kakor piše gosp. vrednik, njegov list ni našel toliko podpore, kolikor se je je nadejal in bi je lahko bilo, se je vendar od vredniške in založniške strani vse storilo, da je list vedno izpolnoval svojo obljubo.

Zvezek 6. za mesec junij ima v sebi nasledni zadržaj: Slika Mihajla M. Obrenovića III. sè pesmijo J. S. Ča. — Nadaljevanje G. Jakšičeve povesti „Čiča Tima“. — Konec preved. Spielhagnove povesti „Seoska namiguša“. — „Balkan. Klanec sv. Nikole“, risal F. Kanić. — „Bugarski ustanici v Balkanu“, risal F. Kanić. — „V...é — éu“, pesem Mite Popovića. — „Slepčeva osveta“, nadaljevanje pripovedka po nemškem. — „Ni brigeša!“ (Slika sè tekstom.) — Jovan Ristić (slika izvrstna s kratko a jedernato biografijo tega slavnega Srbskega diplomata). Nadaljevanje „Potnih crt o Bosni“. — „Prosjak“, pesem Pavo J. Markovića. — „Umirući ustanik“, pesem Savo Pajića, ustanika v Balkanskih gorah. — „Jedna crta iz života Hajduk-Veljka i brata mu Milutina.“ — „Kosovo polje“ (z zemljevidom tega zgodovinskega zemljišča). — Podlistek. — Književni pretres. — Pregledne beleške. — Društva. — Prosveta itd.

Vidi se iz vsega tega, da je list v istini, osobito sedanji čas zelo zanimiv in po vsi pravici zasluži, da se mu ohrani življenje. Namesti nemških lepoznavanskih listov naj si vsak imovit Sloven rajši naroči lično ilustrovane časnike, kakor sta, na priliko „Srbadija“ in „Srpska Zora“, da podpira dobro stvar. Cena „Srpski Zori“ je: Za celo leto 4 gld. 80 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za 3 mesece 1 gold. 20 kr.

Administracija „Srpske Zore“ je na Dunaji VII. Burgasse 24.

Slovensko slovstvo.

* Slovenski učiteljski koledar za leto 1877., ki ga je izdalo učiteljsko društvo za slovenski Štajer, je ravnokar prišel na svitlo. Obseg tega koledarčka je navadna pratika, imenik večine ljudskih šol in učiteljev na slovenskem Štajerji, Kranjskem in Goriškem z dodatkom nekaterih književnih naznanil in nekoliko belih listkov za vpisanje notic. Vse skupaj vezano je pripravna ročna knjižica, katera se pri vredniku gosp. Lapajnu v Ljutomeru dobí za 52 krajc. Razloge, zakaj da imenik ljudskih šol in učiteljev ni popoln za vso Slovenijo, izdatelj sam v predgovoru razjasnuje ter za drugo leto obeta popolnejšega. — Memogredé naj nam g. izdatelj dovoli le kratko opazko: „Volksschulen“ smo dozdaj imenovali zmirom „ljudske“ šole in mi ostanemo tudi vprihodnje pri tem izrazu, „učiteljski koledar“ pa jih zove „narodne“ šole. Res, da „Volk“ se imenuje tudi „narod“, al zaradi tega ni iz slovarja našega izbrisan izraz „ljudstvo“ in to tem manj, ker se nekaka razlika dela med „Volk“ in „Nation“. In ker na eni in isti „Volksschule“ so nekateri učitelji narodni, drugi pa ne, kako hočemo opravičiti to, da potem vse te učitelje imenujemo narodne (Volksschullehrer)? Po takem bi bil na pr. Kušter v Kranji

ravno tako naroden učitelj kakor Močnik v Ljubljani? — Le ne prehitro zametovati besed, ki so bile in so še v ustah ljudstva, sicer iz Scylle pridemo v Karybdo!

Zabavno berilo.

Tri dni na Koroškem.

(O priliki Janežičeve svečanosti.)

„Kdor veliko popotuje, lahko kaj pripoveduje.“ Morda se bo kdo posmehoval mi, da pod revni naslov „Tri dni na Koroškem“ stavim tako bahašk pregovor. Pa naj bo! Marsikdo, ki obhodi ali obvozi pol svetá, mnogokrat ne skusi toliko, in tedaj tudi ne vé toliko pripovedovati, kakor drug, ki je popotoval le tri dni in pri tem ogledal si le majhen kos zemlje. Ne misli pa, predragi čitatelj! da bom svoje potovanje popisoval a la Bedäcker, — ne! moj namen je ves drug; popisal bom svoje popotovanje najbolj po navadi človeka, ki „v vsakem jajcu dlake išče.“ Po tem že smeš pripravljen biti na to, da bom mnogo zabavljal.

Začnimo tedaj.

V Ljubljani nas je 12. dne t. m. zvečer naložil mešani ali bolje rečeno „polževi“ vlak. Ta priimek mu gre po vsi pravici zato, ker, če prav bi ga morda na poti polž ne vjel, bi ga vendar došel na vsaki postaji, kajti premislite: iz Ljubljane do Beljaka vozi — celih devet ur! Pri tem ni na nobeni postaji ničesar dobiti niti za žejo kozarca vode, niti za lakoto koščeka kruha. Kdor se tedaj od doma ne preskrbi s provijantom, prestane muke, kakoršne so navadne le po velikih puščavah. Na Podnartu smo sicer našli restavracijo odprto, a kaj pomaga: dva bokala vina, pol plečeta in dva hleba kruha čez sto ljudém! Kdor je znal s komolcem vrtati, je kaj dobil, drugi so morali zopet lačni in žejni sestiti v vozove, ker postaje Rudolfove železnice imajo tudi to posebnost, da nikjer ni vode — vsaj za potujoče občinstvo ne.

Pripeljemo se v Beljak. Tu nam je bilo čakati čez poldrugo uro na vlak južne železnice, ki bi nas potegnil do Vrbe. „Aussteigen!“ — velé konduktêrji. Trudni in razrešetani poskačemo raz vozov. V veži zagledamo par znanih Ljubljanskih nemčurjev, potujočih k nemškim pevcem v Celovec, med njimi učitelja filharmoničnega društva, ki svojo togoto nad tako obilnim številom Slovencev izpušča z besedami: „Slovenisches Gesindel, Pakasch!“ Ko pa vidi, da je okolica njegove besede slišala in si par hudih slovenskih obrazov dela gaz skoz množico naravnost proti njemu, jo popiha in zgine kakor dim hlapona, in skrivé je „filharmonikar“ nesel nemško kulturo v Celovec.

Podamo se v mesto in obležemo kavarne, da bi najprej potolažili po hrani kričeči želodec. „V sili še vrag muhe je“ — si mislijo nekateri, ki vlivajo kavo prejšnjega dne kuhano v-se. Na glavnem trgu Beljaškem pa se odpirajo okna in kažejo se razmršeni še na pol zaspani obrazi Beljaških lepotic, ki takih „zverin“, kakor so Sokoli, niso še videle in jih zdaj za Turke gledajo.

Cetrtr na sedem odrine vlak južne železnice z nami in nas na Vrbi zopet odloži. Par udov odbora za Janežičevo svečanost nas sprejme in nam naznani, da nas vozovi čakajo v Rožeku. Hajdimo! Marsikateremu nagajajo solnca silni žarki, ko peš v „gänsemarschu“ čez hrib in plan drug z drugim se norčevaje marširamo proti Dravi. Dobra volja skrajša pot in vsi znoja premočeni dospemo v Rožek, kjer nas čaka